

Ášši/Sak 025/18	Sametingets plenum	Dato: 12.06.2018-15.06.2018
-----------------	--------------------	-----------------------------

Kunngjøring av nye saker

	Arkivsaknr. 18/2671
--	-------------------------------

Sametingets plenum - 025/18

Felles læreplaner og undervisningsmaterieil

Beaska Niillas

Vi samer er ett folk og riksgrensene skal ikke hindre vårt felleskap

-Samekonferansens erklæring, Gällivare, 1971-

Nå er tiden inne for bygge opp innhold i skolen for samiske barn som er basert på våre egne formål, vilkår og livssyn. NSR mener at de tre sametingene må igangsette arbeidet med å utvikle felles læreplaner og undervisningsmaterieil for alle fag som berører de samiske språkene, kulturen, tradisjonell kunnskap og samfunn. Dette for å sikre at samiske barn, på tre sider av riksgrensene, har de samme mulighetene og det samme grunnlaget. Et samarbeid på tvers av riksgrensene vil også bidra til effektivisering av læremiddelutviklingen, både i forhold til økonomiske og menneskelige ressurser.

Statene må tilpasse sine lovverk slik at de holder folkerettslig og urfolksrettslig nivå og ikke er til hinder for dette arbeidet. I den forbindelse vil Sametinget spesielt gjøre oppmerksom på følgende artikler i ILO konvensjonen nr. 169; art. 27 3. ledd og art. 32 og artikler i De Forentes Nasjoners erklæring om urfolks rettigheter (UNDRIP); art. 3, art. 14, art.21, art. 22 og art. 36.

Scooterløyper og nye motorferselslov

Arthur Tørfoss

Nye krav om utredning av snøscooterløyper er svært kostbart for kommunene. Ikke minst fordi sametinget belaster alle kostnader for befarings på kommunene. KS Finnmark har vært tydelig på at gamle scooterløyper bør slippe de nye utredningskravene, og FrPs sametingsgruppe støtter dette.

Det bes om en sak til plenum der formålet er å automatisk godkjenne allerede eksisterende løyper fra sametingets side som høringsinstans.

Samiske veivisere for offentlig sektor

Vidar Andersen

Ivaretagelse av våre kollektive og individuelle rettigheter, slik de er nedfelt i nasjonal lovgivning og i folkeretten må iverksettes på en tilfredsstillende måte uansett hvor det bor samer.

NSR er opptatt av at våre områder skal være et trygt sted for å bo, leve og arbeide som same, både i tradisjonelle samiske områder, og i byer og sentra. Det vil etter hvert bli et økende behov for å utføre offentlig tjenestebehov for samer, særlig også da migrasjon til byer og tettsteder også øker i det samiske samfunnet. For å tilby offentlige tjenester kreves det god kompetanse på samiske forhold, noe det er i varierende grad i mange kommuner, fylkekommuner og offentlige virksomheter. Slik kompetanse tar det erfaringsmessig forholdsvis lang tid å bygge opp.

NSR ber sametingsrådet vurdere om det skal etableres en ordning med samiske veivisere for offentlig sektor som skal bistå kommuner, fylkeskommuner og andre offentlige virksomheter med planlegging av samiske tiltak. Sametinget bør gå i gang med et arbeid hvor blant annet et av målene kan være at samiske sentre, samiske hus og andre institusjoner kan være vert for samiske veiviserordninger for offentlig sektor.

Få en endring i rovviltforskriftens § 12, slik at det åpner for muligheten til å innvilge forebyggende skadefelling av ørn.

Karen Anette Anti

Reindriftsnæringen får ikke gjøre skadeforebyggende uttak på ørn som gjør stor skade og påfører rein store lidelser, noe som er en uholdbar situasjon.

Innenfor dagens regelverk foreligger det ikke gode nok virkemidler, som gir forvaltningen mulighet til å innvilge forebyggende skade felling, når det søkes om dette. Store tap og dyrelidelser for rein, bidrar til å øke reineieres psykiske belastning. Å være vitne til slike dyrelidelser, som ørn forårsaker, skaper maktesløshet, fordi situasjonen er så til de grader utenfor reineiers kontroll. Store tap forårsake også dårligere økonomi i reindriften.

Sametinget kan ikke stillestående se på denne situasjonen, uten at man forsøker å finne løsninger på dette.

Det er et politisk mål om at det skal være 850-1200 hekkende par av kongeørn i Norge, den karakteriseres i dag som en livskraftig bestand, som ikke er truet. Havørn er ikke medregnet i bestandsmålene, blir ikke kartlagt og det bestrides sterkt fra både myndighetenes- og forskningens side, at disse evner å drepe rein.

Største delen av kongeørn bestanden i dag lever i de 3 nordligste fylkene, som er sammenfallende med sentrale områder for reindriften.

I motsetning til annet vilt, forvaltes ikke ørn i Norge, dette medfører at bestanden får vokse fritt. Ingen har i dag oversikt over det reelle antallet ørn.

Dagens situasjon med ingen forvaltning, usikkerhet og strid i forhold til om havørn er en predator på rein, samt en ørnebestand ute av kontroll, skaper frustrasjon i reindriftsnæringa.

Skadefelling etter rovviltforskriftens §12 er eneste mulighet til uttak av skadedyr. I forskriften er det likevel bestemmelser som i praksis gir en svært begrenset mulighet til å iverksette skadefelling for å hindre ytterligere skade. Regelverk bygger på at «felling skal rettes mot et bestemt individ» av kongeørn, noe som i realiteten er svært vanskelig når antallet ørn er av en viss størrelse, dette bidrar til at forvaltning ikke kan gi fellingstillatelse.

Mange reineiere, som har store tap av kalv om våren, søker om skadefelling. Det siste året har imidlertid alle skadefellingssøknadene blitt avslått, med begrunnelser som kan være svært vanskelig å forstå, i en situasjon med mye ørn og store tap.

Dette skaper stor frustrasjon, og medfører liten tillitt til dagens rovdyrforvaltning.

Det vises også til den såkalte "Krokann-dommen" fra 2013, der lagmannsretten slår fast at erstatning skal innvilges på grunnlag av tidligere kjent skadeomfang. Det vil nå også være naturlig å kunne innvilge forebyggende skadefelling på samme grunnlag.

NSR, NSR/Sáb, SP og Johtisámelisttu, mener på denne bakgrunn at det nå er behov en endring i rovviltforskriftens § 12, slik at det i fremtiden blir mulig for forvaltningen å gi forebyggende skadefelling av ørn.

Samisk veiledning for offentlig sektor **Vidar Andersen**

Ivaretagelse av våre kollektive og individuelle rettigheter, slik de er nedfelt i nasjonal lovgivning og i folkeretten må iverksettes på en tilfredsstillende måte uansett hvor det bor samer.

NSR er opptatt av at våre områder skal være et trygt sted for å bo, leve og arbeide for samer, både i tradisjonelle samiske områder, og i byer og sentra. Det vil etter hvert bli et økende behov for å utføre offentlig tjenestebehov for samer, særlig også da migrasjon til byer og tettsteder også øker i det samiske samfunnet. For å tilby offentlige tjenester kreves det god kompetanse på samiske forhold, noe det er i varierende grad i mange kommuner, fylkekommuner og offentlige virksomheter. Slik kompetanse tar det erfaringsmessig forholdsvis lang tid å bygge opp.

NSR ber sametingsrådet vurdere om det skal etableres en ordning for offentlig sektor som skal bistå kommuner, fylkekommuner og andre offentlige virksomheter med planlegging av samiske tiltak. Sametinget bør gå i gang med et arbeid hvor blant annet et av målene kan være at samiske sentre, samiske hus og andre institusjoner kan være vert for samiske veilederordninger for offentlig sektor.

Čáhcejohtolat motovrraiguin Deanučázádagas.

Beaska Niillas

Johtolat Deanučázádagas eará fatnasiiguin ja fievrriiguin go dábálaš fatnasat bivddu várás lea sakka lassánan manjmuš jagiid, erenoamážit manja go 2017 rahppui vejolašvuohta nu gohčoduvvon čáhceskohteriiguin vuojašit juohkesajis. Dál orro dilli dan mađe rievdan ahte lea áigi guorahallat makkár váikkuhusat obbalaččat šaddet čázádhkii.

Jus dán johtolaga ii hálddaš ja meannut albmaláhkai de lea várra ahte njoammudávddat levvet Deanučázádhkii. Ii ge leat čielggas mo dárbbasmeahtun motorjohtolat váikkuta lussii ja lundoi muđui. Sámediggi ávžžuha Deanu, Kárášjoga, Guovdageainnu ja Ohcejoga gielddaid guorahallat dáid áššiid ovtas ja dárbbu mielde bidjat johtui njuovžillis doaibmabijuid mat sihkkarastet čázádaga boahttevuođa.

Dás heive maid namuhit luonddumánjggabealátvuođalága ja dan nu gohčoduvvon "føre-var"-prinsihpa dehálašvuođa.

Nordkapp-Platået

Sandra Andersen Eira

Nordkapp-platået har vært bortfestet siden 1920-tallet. Da Finnmarkseiendommen (FeFo) i 2006 overtok grunnbokshjemmelen til størstedelen av Finnmark, inkludert Nordkapp-platået, overtok FeFo også alle avtaler som Statskog hadde på det tidspunktet.

De gjeldende festeavtalene for Nordkapp-platået ble sist revidert i 1994 og gjelder fram til årsskiftet. Etter dagens avtaler har festeren rett til å forlenge festeavtalene. I tillegg gir dagens avtaler grunneier rett til å stille vilkår. Reforhandlingene av avtalene, herunder festeavgiften, er nå en sak for FeFo.

I offentligheten har vi sett at lokale krefter ønsker at Nordkapp kommune skal kjøpe Nordkapp-platået av FeFo, og at FeFo har vist til styrets egen strategi hvor man primært fester bort grunnen, ikke avhender denne. I dag sitter lokalbefolkningen og Nordkapp kommune i svært liten grad igjen med verdiskapningen som turismen på Nordkapp gir. Formannskapet i Nordkapp kommune har uttrykt ønske om å kjøpe eller sekundært fremfeste Nordkapp-platået fra FeFo. Det kan imidlertid også tenkes andre muligheter som sikrer større lokale ringvirkninger og økt lokal innflytelse.

For å komme inn på Nordkapp-platået krever de private aktørene, som er sørrfra, en adgangsavgift. Adgangsavgiften på Nordkapp-platået er i dag på hhv. 275 kr og 180 kr, avhengig av hvilke området du vil ha adgang til. Avgiften er innført med hjemmel i friluftsløven. Avgiften skal imidlertid ikke stå i misforhold til de tiltak eier eller bruker har gjort på området til fordel for friluftsfolket. Likevel hevdes det fra lokalt hold at avgiften ikke blir brukt til tiltak på friluftsområdet, men at avgiften går rett til eierne sørrpå. Både FeFo og Sametinget bør følge opp saken.

Finnmarkskommisjonen har enda til gode å kartlegge eventuelle opparbeidede bruks- eller

Eierrettigheter i området, og at det kan finnes rettigheter til land og vann i området som ikke er kartlagt i dag. Dette skal gjennomføres også for dette feltet.

På denne bakgrunn ber NSDs sametingsgruppe om at saken blir oversendt til sametingsrådet for videre oppfølging, med målsetting om at en større del av verdiskapningen og turismen på Nordkapp, tilfaller lokalsamfunnet.

Økt barnefattigdom i Norge

Aili Guttorm

Forslag fra Ann Karin Kvernmo og Aili Guttorm

Norge er et land med høy levestandard og det betyr at fattigdom ikke bare handler om mangel på mat, tak over hodet og klær, men også mangelen på muligheter til å delta sosialt på lik linje med resten av samfunnet vårt. Barnefattigdom i Norge har vært økende siden begynnelsen av 2000-tallet. En husholdning med en inntekt som er lavere enn 60 % av medianinntekten i landet anses å falle under grensen for fattigdom. Over 100 000 barn i Norge lever under denne grensen. Det er alvorlig at barn skal vokse opp under forhold som kan påvirke helsetilstand, gi dårligere utviklingsmuligheter og innskrenke sosialt nettverk, noe som gjelder uavhengig av etnisitet.

Undersøkelser fra 2016 viser for eksempel at hvert femte barn i Kautokeino kommune lever i fattigdom, dette er langt flere enn landsgjennomsnittet. Dette betyr nødvendigvis ikke at de går til sengs sultne, men at de ikke kan delta på lik linje med andre barn i forskjellige sosiale arenaer. Det kan handle om at barna for eksempel ikke kan feire bursdager eller høytider på lik linje med andre barn.

Vi trenger mer kunnskap om situasjonen når det gjelder utslag av barnefattigdom i samiske områder. Det er viktig å kjenne til bakgrunnen, omfanget og også om disse undersøkelsene fanger opp alle sider ved situasjonen i de samiske områdene for å kunne fremme treffsikre forslag om tiltak som kan bedre situasjonen.

Sametingsrådet oppfordres til å komme tilbake til plenum med en sak hvor man går grundigere gjennom dette for at vi skal kunne peke på gode og virkningsfulle tiltak i denne sammenhengen. Sametinget må gå i møte med de respektive kommuner og andre aktuelle parter for å jobbe fram tiltak mot barnefattigdom.

Saken påbegynt xx.xx.xx kl. xx.xx

Votering

Av 39 representanter var 38 til stede. Det ble ikke votert over saken.

Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

SP - vedtak: